

‘Filosoferen over arm en rijk’

Voor leerkrachten in het primair onderwijs

Beste leerkrachten,

In het maatschappelijk debat is het het gesprek van de dag: de coronacrisis en de *lockdown* leggen de kansenongelijkheid onder een vergrootglas. Tegenwoordig moeten leerlingen zich verhouden tot een enorme diversiteit in de samenleving. Deze komt echter niet meer overeen met hun leefwerelden van thuis, de peergroep en school. De uitdaging voor jullie is juist en vooral nu deze leefwerelden met elkaar te verbinden. En dat in deze onvoorspelbare tijd!

Met deze lesbrief, geschikt voor afstandsonderwijs, kun jij als leerkracht die leefwerelden met elkaar verbinden en een positieve bijdrage leveren aan de pedagogische dynamiek in je klas.

Krachtbronnen

De activiteiten uit deze brief zijn gemaakt door het team van Krachtbronnen. Krachtbronnen is een methode voor burgerschap, levensbeschouwing en sociaal-emotionele vorming. Aan de kinderen leggen we dat zo uit:

Als je een Krachtbronnen-les doet, dan leer je meer over hoe je goed met elkaar omgaat, wie jij bent wat je voelt. Je leert meer over verschillende mensen en hun achtergrond, hun geloof en cultuur bijvoorbeeld. En je leert meer over de Nederlandse samenleving: hoe kunnen we goed samenleven?

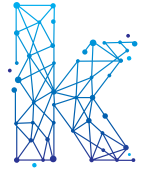
In deze tijd waarin we op elkaar zijn aangewezen zijn naast de reguliere (zaak)vakken deze leerdomeinen ook belangrijk.

Filosoferen over (on)gelijke kansen

Doel van de les: leerlingen filosoferen over kansen(on)gelijkheid

Benodigheden: prentenboek *Arme Rijk* van Bette Westera of de HUMAN-uitzending *Dus ik ben jr.: Dus ik ben Arm/Rijk*.

Tijdsduur: 45 minuten

Een online filosofisch gesprek over gelijke kansen, eerlijke kansen?

In het maatschappelijk debat zijn voornamelijk volwassenen te horen over kansenongelijkheid. Maar leerlingen kunnen hier zelf ook heel goed een mening over vormen. Een vorm om dit met leerlingen in de praktijk te brengen is om met ze te filosoferen. Met filosoferen leren leerlingen reflecteren, redeneren, creatief denken, luisteren zonder te oordelen. Ook leren ze elkaar beter kennen en wennen ze aan andere meningen.

Het mooie van filosoferen is dat het ook online kan! Heel geschikt voor afstandsonderwijs dus.

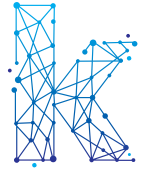
Aanleiding tot dit filosofische gesprek kan zijn:

- Het prentenboek *Arme Rijk* van Bette Westera (een samenvatting is bij deze lesbrief gevoegd).
- Het programma *Dus ik ben jr.: Dus ik ben arm/rijk* van HUMAN (16 minuten, zie [link](#)).
- Beide kun je online aanbieden. Het prentenboek kun je voorlezen en de uitzending kun je via je scherm met de leerlingen delen.

Hoe werkt het?

Een filosofisch gesprek kan heel verhelderend werken, zeker over een thema als dit. In de klas laat ik mijn leerlingen in de kring zitten, maar met online onderwijs gaat dat natuurlijk niet. De kring is dan denkbeeldig.

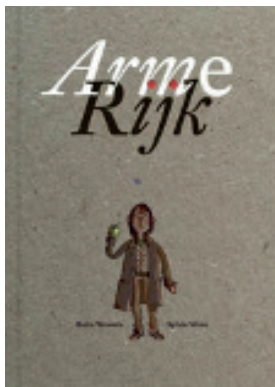
- Leg aan de leerlingen uit dat ze een filosofisch gesprek gaan voeren en dat je ze daarom 'mute'; ze kunnen dan niet zomaar reageren.
- Als ze een vraag willen stellen of willen reageren op andere leerlingen kunnen ze in Zoom het handje aanklikken.
- Jij als leerkracht zet de leerling op unmute en zo vindt het gesprek plaats.
- Een andere mogelijkheid is dat de leerlingen via de chatfunctie hun vragen en reacties plaatsen. Jij kiest dan welke reactie eruit gelicht wordt en waarop de leerlingen weer kunnen reageren.
- Je kunt ook beide opties combineren, omdat de ene leerling het makkelijker vindt om via de chatfunctie te reageren en de andere leerling het juist fijn vindt om te praten.
- In een filosofisch gesprek is er geen goed of fout! Wel is het belangrijk dat er 'omdat' en 'want' aan de uitspraken toegevoegd worden. Zo leren leerlingen hun antwoord beredeneren en dus onderbouwen.
- In de bovenbouw kunnen ze ook al parafaseren, dus herhalen wat iemand anders heeft gezegd waarop jij gaat reageren.
- Jij als leerkracht bent gespreksleider: dat houdt in dat je alleen het gesprek leidt. Je geeft leerlingen de beurt, je herhaalt en vat samen wat er gezegd wordt, je verdiept zo nodig het gesprek. Probeer zelf geen mening te geven, maar het inhoudelijke gesprek echt uit de leerlingen te laten komen.
- Als je in de klas lesgeeft kun je in de kring zitten. Het is dan aan te raden om met de talking stick te werken, maar dat is online een stuk lastiger. Misschien hebben de leerlingen zelf een idee hoe je dit online kunt vormgeven? Wat kun je dan beethouden om te laten zien aan iedereen dat jij iets wilt gaan zeggen.

Welke vragen kun je stellen?

De volgende vragen zijn interessant om te verkennen met de leerlingen.

- Is iedereen gelijk? Waarom wel of niet?
- Heb je dan ook gelijke kansen? Waarom wel of niet?
- Hoe komt het dat je niet altijd dezelfde kansen krijgt? Is dat eerlijk?
- Wat is eigenlijk eerlijk?
- Is gelijkwaardigheid hetzelfde als gelijkheid?
- In de kinderrechten is vastgelegd dat elk kind recht heeft op onderwijs. Toch krijgt niet elk kind hetzelfde onderwijs, hoe komt dat? Is dat goed of juist niet en waarom dan?
- Welke verschillen kunnen er zijn tussen kinderen? Hoe kun je met verschillen omgaan?
- Wat denk jij dat het beste onderwijs voor elk kind eruit zou moeten zien?
- Wat zou jou het best helpen om te klimmen op de schoolladder?

Prentenboek Arme Rijk – Bette Westera

Uitgeverij Gottmer, 2016

In dit prentenboek gaat het over de tegenstellingen tussen armoede en rijkdom. Het is een prachtig beeldverhaal over een eenvoudig jongetje Rijk. Hij wordt door zijn moeder, die ernstig ziek is, de wijde wereld in gestuurd, om te ontdekken wie hij is. Hij ontmoet veel verschillende mensen in veel verschillende situaties. Dat is bepalend voor zijn levensweg. Ook ziet hij de verschillen tussen rijk en arm. Hij leert dat rijkdom deuren kan openen, maar ook een last kan zijn.

Jouw achtergrond, ook jouw financiële achtergrond, zou niet moeten uitmaken voor wie jij kunt zijn in de wereld.

Korte samenvatting van het verhaal

Er was eens een arme jongen. Zijn naam was Rijk. Hij woont samen met zijn moeder in een eenvoudig huisje. Ze wil graag dat de wereld haar zoon leert kennen voordat zij zelf de wereld verlaat, want zij ligt op sterven. Ze zegt tegen hem dat het tijd is om de wereld in te gaan. Hij moet gaan worden wie hij is. Hij gaat op pad met een ei en een knapzak vol stenen. Rijk beleeft van alles tijdens zijn reis. Hij komt ook in allerlei verleidingen terecht en moet dan keuzes maken. In de kluis waar hij mag overnachten ligt het goud voor het oprapen. Het goud vraagt hem zelfs of hij het wil bevrijden uit de kluis. Maar dan zijn leven lang een dief te zijn, nee dat toch maar niet! Daarna komt hij onderweg ook een bedelaar tegen en hij wil hem zijn appel en ei geven. Het blijkt dat nu zijn rugzak toch vol met goudstukken zit.....Als hij daar later bij een herberg mee wil gaan betalen, zijn het toch ineens weer stenen. Zo gaat dat dus, als je wilt gaan worden wie je bent. Hij komt in het koninklijk paleis terecht, waar hij een zoekgeraakte prinses terugbrengt naar de koningin. Hij mag als dank in het paleis logeren, maar hij weet niet of hij ooit aan wilde eend en rauwe biefstuk kan wennen. Zo leert hij dat rijkdom deuren kan openen, maar ook een last kan zijn. En dat hij veel meer te geven heeft dan hij denkt. En dat hij alles wat hij met zich meedraagt, vroeg of laat van pas komt op zijn levensweg.

krachtbronnen

SAMEN LEREN LEVEN

Tot slot

We hopen dat jullie samen met de leerlingen op afstand een mooi en verdiepend gesprek kunnen voeren over kansenongelijkheid. Zo leren we samen leven!

Hartelijke groet,

namens het Krachtbronnen-team,

Juf Ineke

materiaalmaker primair onderwijs en leerkracht
ineke.struijk@creathlon.nl

Deze les- en boekentip staat ook in onze volgende nieuwsbrief. Wilt u maandelijks geïnspireerd worden door verdiepende artikelen en leuke les- en boekentips? [Abonneer u dan op onze nieuwsbrief!](#)

